

УДК 37.026 (438)

С. ФРЕЙМАН, П. ОЛЬХУВКА

МОТОРИЗАЦІЙНІ ЗАХОПЛЕННЯ В СИСТЕМІ ІНТЕРЕСІВ УЧНІВ ГІМНАЗІЙ ПОЛЬЩІ

Подано результати дослідження, метою якого було з'ясувати, як нинішня гімназійна молодь Польщі проявляє інтерес до особливого виду технічних зацікавлень – моторизації. Такі відомості необхідні, оскільки дають можливість учителям встановити у плануванні дидактично-виховного процесу відповідні пропорції між зацікавленням і навчанням учнів.

Ключові слова: Чорноморський регіон, університет, коледж, студент, педагогічні науки.

С. ФРЕЙМАН, П. ОЛЬХУВКА

МОТОРИЗАЦИОННЫЕ УВЛЕЧЕНИЯ В СИСТЕМЕ ИНТЕРЕСОВ УЧЕНИКОВ ГИМНАЗИЙ ПОЛЬШИ

Представлены результаты исследования, целью которого было выяснить, как современная гимназическая молодежь Польши проявляет интерес к особому виду технических интересов – моторизации. Такие сведения необходимы, поскольку дают возможность учителям установить в планировании дидактически-воспитательного процесса соответствующие пропорции между заинтересованностью и учебой учеников.

Ключевые слова: Черноморский регион, университет, колледж, студент, педагогические науки.

S. FREYMAN, P. OLKHUVKA

MOTORIZATION ADMIRATION IN THE SYSTEM OF INTERESTS OF THE PUPILS OF HIGH SCHOOLS OF POLAND

The results of the investigation aimed at finding out the interest of the present youth of high schools of Poland to a special kind of technical interests-motorization are given. The following data are important as they give teachers possibility to establish appropriate balance between interests and education of pupils in didactic and educational process.

Key words: Black sea region, university, college, student, pedagogical sciences.

У шкільній практиці навчання і виховання вагому роль відіграє зацікавлення. Воно полегшує зосередження уваги учнів: навчаючись з цікавістю, вони легше і на більш тривалий час запам'ятовують те, чого навчаються. «Зацікавлення допомагає долати труднощі, – зазначає Г. Слоневська. – Під його впливом ми виконуємо різні дії і воно відбивається на тих діях; під впливом зацікавлення ми діємо легше, швидше, справніше» [3, с. 6–7]. На думку А. Гурицької, зацікавлення становить одну з рис особистості – важливу й для особистого щастя індивідууму, і для суспільної значимості [2, с. 3].

Численні дослідження і досвід учителів переконують, що кожна людина має в собі «приховані скарби», які «заблиснуть лишень тоді, коли побачать денне світло». Тому варто їх шукати, віднаходити, видобувати й подбати про те, щоб вони збільшувалися. Відкриття перед учнем його здібностей, схильностей і захоплень є інвестицією, яка зростає в різні періоди життя і визначає його якість, а також впливає на шлях саморозвитку особистості

Усвідомлення того, що зацікавлення учнів істотно впливають на їх успіхи в навчанні, а згодом і в професійній діяльності [5, с. 198], зумовило проведення досліджень, які би

дозволили виявити зацікавлення учнів базових шкіл і гімназій [1, с. 148–155]. Знання профілю і рівня зацікавлень учнів дає змогу вчителям повніше реалізувати програмні навчально-виховні цілі та завдання загальної освіти. Результати цих досліджень є одними з багатьох, в яких зроблено спробу в'яснити, чи в сучасну технічну епоху, що швидко розвивається, в системі зацікавлень гімназистів існує зацікавлення моторизацією.

Розпочинаючи своє дослідження, ми намагалися відповісти на такі проблемні питання:

- Які зацікавлення виявляють учні гімназій?
- Чи в системі зацікавлень учнів гімназії є зацікавлення моторизацією? Якщо так, то в чому це проявляється?
- Чи існує зв'язок між зацікавленням учнів моторизацією та їх статтю і територіальним походженням?

Шукаючи відповіді на поставлені питання, ми брали до уваги той факт, що зацікавлення учнів можуть проявлятися в різних формах їх активності, пов'язаної як зі школою, так і з позашкільною діяльністю. Тому серед іншого питали учнів про шкільні предмети, які їх найбільше цікавлять, про журнали і книги, які вони читають найохочіше, про улюблені телевізійні програми, приналежність до гуртків за інтересами, форми проведення вільного часу тощо.

Дослідженням було охоплено учнів з випадково вибраних гімназійних шкіл, що розташовані на території міста Зелена Гура й околиць. У підборі осіб для анкетування враховувалася потреба існування неоднорідності групи стосовно територіального походження і статі. Загалом було опитано 178 учнів, причому трохи більшу групу становили гімназисти з міського середовища (57,3%). Описана група учнів не була однорідною щодо статі, оскільки 65,2% анкетованих – це хлопці, а 34,8% – дівчата. У дослідженні застосовано метод діагностичного опитування, а інструментом була анкета за категоріями.

Серед багатьох чинників, які визначають зацікавлення досліджуваних гімназистів, може бути позитивне емоційне ставлення до шкільних предметів. Дослідження довело, що стосовно улюблених навчальних предметів учні мають різні уподобання. Найбільшою популярністю користуються заняття з фізичного виховання (30% опитаних). Частіше цей предмет називали хлопці (39,7%), ніж дівчата (9,7%); це були як учні з села (39,5%), так і з міста (21,6%). Для 11,3% учнів улюбленими предметами є образотворче мистецтво, німецька мова і географія. Їх називали частіше учні з міста, ніж з села (різниця становила 5,9%); були це частіше хлопці (на 2,3% більше), ніж дівчата. 6,2% гімназистів заявили, що люблять інформатику; в цьому випадку стать і територіальне походження не були чинниками диференціації. Найменш улюбленими предметами (показники в межах 2,3–5,6%) виявилися історія, математика і біологія. Помічено, що деякі навчальні предмети вважаються менш цінними: наприклад, техніку/трудове навчання, тобто предмет, який зачіпає проблеми сучасної техніки, зокрема й моторизації, любить тільки 3,0% опитаних учнів.

Припускаючи, що зацікавлення, у т. ч. зацікавлення моторизацією, можуть віддзеркалюватись у перегляді гімназистами телевізійних програм, ми попросили їх назвати телепередачі, котрі вони найохочіше дивляться. З отриманих відповідей з'ясувалося, що існує певна категорія телепередач, які користуються в учнів великим зацікавленням: це передачі спортивні (27,0% опитаних), природничі (15,7%), моторизаційні (15,4%), музичні (10,1%) і розважальні (10,1%). Найрідше учні дивляться передачі на історичну і кримінальну тематику (по 2,2%).

Зауважимо, що передачі, які можуть вказувати на моторизаційні зацікавлення досліджуваної групи гімназистів, переглядають з наближеною частотністю (6,6–7,8%) учні з міста і села, але значно частіше хлопці (10,3%), ніж дівчата (3,2%). Серед названих ними телепередач на цю тематику домінували «Автоманіяк» і «Монстр Гараж».

Для визначення місця моторизаційних зацікавлень гімназистів серед інших важливо було виявити, чи читають вони журнали та книги і які. Отож, про бажання читати заявили 46,1% опитаних; були це частіше учні з села (63,1%), ніж з міста (52,9%), переважали серед них дівчата (на 16,3% більше). Інші заявляли прямо: «Не читаємо». Аналіз відповідей гімназистів щодо читання ними книг і журналів призводить до доволі песимістичних висновків, оскільки більшість вказаних ними публікацій та авторів взяті зі списку творів, обов'язкових для прочитання в гімназії. Тільки п'ята частина учнів (20,2%) читає пригодницьку літературу; її

опановують 22,4% опитаних дівчат і 16,1% хлопців, це частіше гімназисти з села, ніж з міста (різниця – 10,6%). Були також учні (10,1%), котрі стверджували, що в колі їх зацікавлень є книги на спортивну тематику і комікси.

Відомо, що провідним педагогічним засобом масового спілкування є преса і вона ефективно впливає на позицію людини. Тому ми вирішили пошукати прояви моторизаційних зацікавлень у контактах гімназистів з пресою. Виявляється, що учні читають різні журнали, однак найчастіше – молодіжні (36,0%), наприклад: «Попкорн», «Браво», «Віктор». 11,2% опитаних цікавляться спортом і читають журнали «Футбол» і «Спортивний огляд».

Гімназисти повідомили також, що моторизаційні періодичні видання перебувають у колі їх зацікавлень значно рідше (4,5%). Відповідно, ми з'ясували, які моторизаційні журнали цікавлять наших учнів і чому. Виявилось, що їх читають частіше гімназисти з села (5,9%), ніж з міста (3,9%), як дівчата, так і хлопці, однак останні роблять це набагато частіше (різниця – 5,9%). Серед названих журналів на моторизаційну тематику перебувають на чільному місці «Авто Світ», «Мото Магазин», «Мотогонщик», «Авто Мото Спорт». Вказані гімназистами мотиви читання журналів такого роду – це передусім бажання розширити свої загальні знання про моторизацію, орієнтуватися в галузі технічних новинок у постійно модернізованих моторолерах, мотоциклах і автомобілях.

Заглиблюючись у проблему моторизаційних зацікавлень гімназійної молоді, ми попросили учнів, щоб вони вказали, до яких гуртків за інтересами належать або хотіли б належати. Аналіз емпіричного матеріалу виявив, що 44,5% опитаних не беруть участі в жодному гуртку за інтересами, що діють в їх гімназіях, а 8,8% хотіли б працювати в таких гуртках, однак їх у гімназіях немає. Інші гімназисти відвідують позаурочні заняття в своїх навчальних закладах. З їх відповідей видно, що найбільшим зацікавленням користуються гуртки: спортивний (21,3%), інформатики (3,4%), музичний (3,4%) та образотворчого мистецтва (2,7%). Частотність показників на інші гуртки (наприклад, хоровий, туристичний, театральний, журналістський та ін.) – в межах від 1,2–2,2%. Серед цієї групи були учні (1,8%), котрі відвідують гурток моделювання. Відзначимо, що гімназисти охоче брали б участь в заняттях риболовного, військового чи технічного гуртка, але в їх школах такого немає. Така ситуація зумовлена різними причинами, зокрема, й кількістю бажаючих брати участь у тому чи іншому гуртку. Загалом діапазон зацікавлень опитаних учнів щодо гуртків дуже широкий.

Яке стверджує С. Шуман, про зацікавлення і захоплення учнів можуть розповісти колекціоновані ними предмети. Керуючись цим, ми звернулися до гімназистів з питанням, чи мають вони власні збірки (колекції) і що в них цінують найбільше. Виявляється, що 41,5% опитаних має такі збірки. Так інформували частіше хлопці (24,1%), ніж дівчата (14,5%), набагато переважали учні з міста (різниця – 17,9%). Наше дослідження показало, що найчастіше гімназисти колекціонують поштові марки (6,7%), монети (5,6%), кришки (5,0%), пляшки (5,0%) і журнали (4,5%). 3,3% гімназистів сказали, що мають колекції моделей автомобілів і мотоциклів. Про ці колекції інформували тільки хлопці (1,7%), які походять з села (2,6%). Такого роду колекція, на нашу думку, може вказувати, що ці учні мають моторизаційні зацікавлення. З відповідей випливає, що колекції дуже часто збагачуються подарунками на день народження або іменини

Для доповнення картини зацікавлень гімназистів ми попросили їх вказати, якими для них є улюблені форми проведення вільного часу. У відповідях перше місце зайняли заняття спортом – так заявили 30,3% опитаних. Відзначимо, що цій формі проведення вільного часу надають перевагу набагато частіше хлопці (41,4%), ніж дівчата (11,8%), без огляду на територіальне походження. 26,0% гімназистів цінує у вільний час зустрічі з друзями. Багато учнів (17,0%) у вільний час сидить за комп'ютером, слухає музику або дивиться телевізор; так заявляли частіше хлопці (22,4%), ніж дівчата (6,5%), територіальне походження не було тут показником диференціації. Були також такі (7,8%), котрі катаються на велосипеді, скейті чи моторолері, беруть участь в заходах, пов'язаних з моторизацією, – наприклад, у мотоциклетних гонках. Про це заявляли частіше дівчата (9,6%), причому як з міста, так і з села, ніж хлопці (6,8%). На жаль, тільки 1,7% учнів у вільний час займається роботою технічного характеру, зокрема, моделюванням, допомогою батькові у ремонті автомобіля чи велосипеда тощо.

Вказані прояви моторизаційного зацікавлення опитаних нами гімназистів на тлі інших їх зацікавлень дає змогу оцінити рівень цих зацікавлень. Для цього нами прийняті наступні критерії:

- дуже високе зацікавлення проявляють учні, які заявили, що люблять предмет техніка/трудове навчання, у вільний час займаються моделюванням або беруть участь з дорослими у ремонті моторизаційного обладнання (майструють у гаражі), проявляють бажання участі у технічному гуртку, дивляться телепередачі на моторизаційну тематику;
- високе зацікавлення проявляють учні, які відповідають чотирьом з п'яти критеріїв;
- середнє зацікавлення проявляють учні, які відповідають трьом з п'яти критеріїв;
- низьке зацікавлення проявляють учні, які відповідають одному або двом з п'яти критеріїв;
- учні, які не відповідають жодному з критеріїв, не мають моторизаційних зацікавлень.

Аналіз емпіричного матеріалу показав, що переважна більшість гімназистів (76,4%) зовсім не цікавиться моторизацією. В решті (23,6%) можна помітити певну зацікавленість цією технічною галуззю, але рівень такого зацікавлення порівняно з іншими є незадовільним. Виявилось, що 45,2% групи учнів, які цікавилися моторизацією, проявляли вказане зацікавлення на низькому рівні, 31,0% – на середньому і лише 23,8% – на високому. На жаль, згідно з прийнятими критеріями в жодного з досліджуваних гімназистів не виявлено зацікавлення моторизацією на дуже високому рівні.

Помічено, що загалом таке зацікавлення найчастіше проявлялось у перегляді телепередач, пов'язаних з моторизацією, та читанні журналів на цю тематику. Рідше опитані гімназисти вказували свою практичну активність, пов'язану з цією галуззю техніки.

Отримані дані підтвердили твердження дослідників, які займаються зацікавленнями шкільної молоді, що існує диференціація зацікавлень залежно від статі. Згідно з нашим дослідженням, набагато частіше моторизацією цікавляться хлопці, ніж дівчата. Помічено також вплив територіального походження на проявлений рівень зацікавлення моторизацією, оскільки гімназисти, що досягали вищого рівня, частіше походили з міста, ніж з села.

Подані з великим скороченням результати нашого дослідження виявили, що переважна більшість опитаної гімназійної молоді, незважаючи на те, що має можливість отримати права мотоцикліста чи велосипедиста, а у віці 18 років навіть уже володіє власним транспортним засобом (моторолером, мотоциклом, автомобілем), не проявляє зацікавлення моторизацією, а отже, остання не займає істотного місця в системі зацікавлень учнів гімназій. Припускаємо, що немалий вплив на такий стан речей має дидактично-виховна діяльність навчального закладу, де забракло, як стверджували гімназисти, широкого кола гуртків за інтересами, в т. ч. технічних, які би зумовлювали інтерес до здобування найновіших знань з різних галузей сучасної техніки, включаючи моторизацію.

«Сучасній школі потрібні учні, – пише Р. Ставінога – з відкритим розумом, які будуть здатні творити конструкції, винаходи на міру потреб і можливостей, а також актуального рівня розвитку, а отже, учнів з різноманітними зацікавленнями» [4, с. 31]. Зацікавлення, як ми вже відзначали, збагачують життя людини, вони є силою, що змушує її пізнавати світ, здобувати найновіші знання і творчо їх перетворювати та застосовувати, а також оберігають від деморалізуючого впливу нудьги і бездіяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Frejman S. D. O zainteresowaniach technicznych trzynastolatków // Teoretyczne i praktyczne problemy edukacji technicznej i informatycznej. – Rzeszów, 2003.
2. Zainteresowanie uczniów. Problemy psychologiczne i pedagogiczne / red. A. Gurycka. – Warszawa, 1961. – Cz. 2.
3. Słoniewska H. Psychologiczna analiza zainteresowań. – Poznań, 1959.
4. Stawinoga R. Aktywność twórcza we współczesnej edukacji // Nowa Szkoła. – 2002. – Nr. 3.
5. Super D. E. Psychologia zainteresowań. – Warszawa, 1972.